

Abstrakt

Tato práce si klade za cíl přispět k popisu kategorie slovesného vidu způsobem alternativním k zavedeným postupům, které vycházejí od morfologického utváření slovesa. Východiskem úvah jsou dějové a stavové události, přičemž hlavní pozornost věnujeme stavům, jejich povaze, vzniku a zániku. V centru pozornosti je vyjadřování stavových významů predikáty morfologicky perfektivních sloves. Za tímto účelem jsme provedli dvě analýzy korpusových dat (především SYN v7). V první analýze jsme posuzovali stavové versus dějové významy v přítomných a minulých tvarech kapacitiv. Tato analýza ukázala, že kategorie času je důležitým faktorem pro vidovou interpretaci události. Druhá analýza se zaměřila na vidovou kolokaci, kterou můžeme nazvat aspektuální paradox, totiž spojení adverbia s významem trvání (např. *stále*) s morfologicky perfektivním slovesem. Z této analýzy vyplynulo, že dalším důležitým faktorem pro interpretaci události je modalita. Výsledkem analýzy sledované kolokace je klasifikace stavových významů, kterých perfektiva v dané kolokaci nabývají. Jedná se o významy schopnosti, možnosti existence, vlastnosti, kvantity aj. (celkem 11 stavových významů). Vedle toho se ukázalo, že verba *sentiendi* a některá verba *cogitandi* se v kolokaci chovají jinak než ostatní morfologická perfektiva. Poslední kapitola práce se věnuje vidové homonymii a polysémii. Na materiálu zde prezentovaném se můžeme přesvědčit, že sama slovesná forma k vyjádření vidového významu nestačí. Vidové hodnoty, které dané sloveso nabývá, závisí i na způsobu užití toho slovesa.

Klíčová slova

Vid, perfektivum, imperfektivum, děj, stav, typy stavů, událost, aktuálnost, aktuálnost děje, aktuálnost stavu, aktuálnost události, kapacitivita, kapacitiva, modalita, dynamická modalita, schopnost, možnost, slovesa, modální slovesa, pomocná slovesa, jazykový čas, korpus, korpus češtiny verba *sentiendi*, verba *cogitandi*, verba *sciendi*.